

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Si vinguessis a la tardor, escombraria l'estiu

PERFIL

EMILY DICKINSON (1830-1886) ÉS UNA DE LES VEUS POÈTIQUES MÉS IMPORTANTS DELS ESTATS UNITS. NASCUTA EN UNA FAMÍLIA PURITANA, L'AUTORA VA ESCRIURE SEMPRE EN L'ANONIMAT. PROA PUBLICA ARA L'ANTOLOGIA MÉS GENEROSA EN CATALÀ DE LA POETA.

MARINA ESPASA

Topar amb la poesia d'Emily Dickinson pot ser un dels grans moments de la vida de qualsevol persona amb sensibilitat. Una de les ocasions en les quals l'art se li infiltrarà dins del sistema nerviós, li punxarà el cor i li estabornirà el cervell: "Em vaig notar una Esquerda al Cap, / com si el Cervell se m'hagués esberlat", comença un poema, i sembla que parli de l'efecte que causa la seva lectura.

Que la poeta Emily Dickinson (1830-1886) és un dels genis més grans de la literatura mundial, o un cim de la poesia difícilment reassemblable, s'ha dit, però convé repetir-ho si ajuda a esborrar la imatge tòpica de dona poc comunicativa i reclusa que va escriure "no se sap com" alguns dels millors poemes de la

història de la literatura. Perquè les dones són així, genis una mica per casualitat o per motius misteriosíssims. No, Dickinson va viure en contacte amb la gent, va mantenir una correspondència abundant amb crítics literaris i poetes contemporanis que, simplement, no van estar a l'altura i van provocar sense voler que ella accentués el seu aïllament, que era fet mig de por i mig de la convicció que estava cridada a parlar per als qui vindrien més tard. Va llegir-s'ho tot i va amarar la seva poesia de l'estructura i la musicalitat dels himnes religiosos de l'Església calvinista i de la crueltat de la Bíblia. Entre els versos sincopats i les estrofes de quatre versos que va utilitzar tant, respiren les personificacions i la metafísica de poetes medievals anglesos com John Donne o Andrew Marvell, o l'exemple de coratge de poetes contemporanis com Elizabeth Barrett Browning. Tot Shakespeare li fa de fonament. Beu, com Thoreau, del transcendentisme d'Emerson, i per això és mística i terrenal a la vegada i cada vers trencat i cada paraula arrencada de no se sap on van a la recerca de la unitat essencial de la creació: les fulles que tremolen i els rossinyols que reflen, les estrelles que puntuen el cel i els carros conduïts per la Mort que la porten de passeig. Dialogava amb tot el que llegia, o més aviat ho interrogava de manera insolent i hi responia de manera gens òbvia, amb estrofes que són endevinalles i que creen moments de bellesa i de misteri que fulguren encara avui sota els ulls de qui les llegeix: "Aquesta és l'hora de Plom / primer Fred, després Estupor, després el deixar-se anar".



AQUESTA ÉS LA MEVA CARTA AL MÓN
EMILY DICKINSON
PROA
TRADUCCIÓ DE MARCEL RIERA
494 PÀG. / 22 €

DICKINSON ÉS MÍSTICA I TERRENAL A LA VEGADA, I CADA VERS TRENCAT I CADA PARAULA ARRENCADA DE NO SE SAP ON VAN A LA RECERCA DE LA UNITAT ESSENCIAL DE LA CREACIÓ

La naturalesa, la mort, el llenguatge, la divinitat, l'amor, el pas del temps, la condició de la dona: en un sol jardí va cabre el món sencer. I en 400 rotllos de paper relligats a mà i amagats en calaixos cabien els més de 3.000 poemes que només es van començar a publicar quatre anys després de la mort de la poeta d'Amherst, Massachusetts. "Aquesta és la meva carta al món / que mai no m'ha escrit a Mi": el primer d'aquests versos ha servit al poeta Marcel Riera per titular el recull ampli que ha triat i traduït per a una edició d'una certa entitat, de tapa dura i coberta delicada. És una veritable llàstima, llavors, que la traducció no sigui tan aconseguida com es mereixia l'ocasió. Sense oblidar que Dickinson és un dels reptes més difícils als quals es pot enfrontar un traductor, hi ha decisions que costen d'entendre: la supressió dels guions tan característics, que atorguen un ritme sincopat i uns silencis que ajuden a entendre-la, l'abundància de perífrasis, la inversió d'ordre d'alguns versos (fins i tot a final de poema!), algunes atribucions de gènere (per què no es respecta el masculí "boy" amb el qual la veu poètica es refereix a ella mateixa?) i, sobretot, l'excés de correcció d'una sintaxi que traeix l'esperit trencador i radical que és a l'essència de la poètica dickinsoniana. És una edició bilingüe i molts lectors només utilitzaran la traducció com a cossa per a la lectura en la llengua original, però costa reconèixer-hi l'empremta de la poeta, l'elevació, l'entusiasme. "As if my life were shaven / and fitted to a frame": continua ressonant el crit de ràbia d'una dona que es resistia a ser emmarcada dins de les coordenades d'un món d'homes. ❖



AMHERST COLLEGE ARCHIVES

Intèrprets del foc i el seny

VÍCTOR OBIOLS

Cal segurament el solatge dels anys i de la vida ben viscuda, amb tot allò de goig i de sofriment que aquesta implica, per arribar a "segregar" (com diria Joan Vinyoli) aquesta mena de poesia exquisida de l'esperit feta de gràvida saviesa i lapidària forma closa. I és en la tanka, de ressons ribians, on Massip troba la fórmula avinent i on el lector pot emmirallar-se, pouant-hi tota aquesta aigua poètica inexhaurible que ofereix el mestre tortosí. En l'esplèndid pròleg, on fa compendi de total l'obra de l'autor al llarg dels anys, el crític Alex Broch parla d'"arrelament i transcendència", que el poeta recrea a partir de

la paraula bíblica: paraula inspirada i, per això, pròdiga en ensenyaments i il·luminacions. Es tracta d'un testament espiritual en el qual s'hi expressa, ens recorda Broch, "una fe que sorgeix i és possible com a fruit de l'harmonització entre la paraula bíblica i l'avenç científic". Efectivament, el poeta és titllat d'"agnòstic cristià".

Jesús Massip (Roquetes, 1927) és un "home-not" del sud de Catalunya, potser no prou conegut fora del seu àmbit. Doctor en dret, arxiver -de 1960 a 1992 dirigí el Museu-Arxiu Històric de Tortosa- i poeta, probablement el més provecte



dels Països Catalans, va fundar la revista *Geminis* (1952-1961) juntament amb el també poeta Gerard Vergés i va rebre el mestratge de Carles Riba (recordem-ho, de pare i avi tortosí), i també del teòleg gandesà Joan Baptista Manyà i Alcoverro.

Com diu Xavier Garcia en l'assaig biogràfic que li va dedicar: "Hores d'ara ens preguntem com s'ho devien fer aquella generació -la d'ell, Vergés, Pérez Bonfill i Salvat, tortosins arriscats, és a dir, catalanistes i humanistes- per tirar endavant a nivell personal i donar un mínim d'exemple de ciutadania davant la tirania



BÍBLIQUES
JESÚS MASSIP
ONADA EDICIONS
72 PÀG. / 13 €

ambiental del franquisme. El cas és que van fer-ho, entre l'hostilitat de les jerarquies i una societat atemorida". Efectivament, sovint la feina fosca dels treballadors de la cultura no és prou apreciada per la societat que n'ha rebut els beneficis. I és de celebrar que un d'aquests insígnies humanistes es prodigui en poesia, perquè així el seu missatge pot tal vegada arribar a més persones. Amb un do extraordinari de síntesi i ritme sap dir-nos: "Tota la vida / és un plausible efecte / del temps que passa / sallant, cap al silenci / per afirmar-nos làbils". O bé descriure genialment la llum que ens arriba d'estrelles ja mortes: "Sabem si viuen, / o mortes per miriades / pampalluguen? / Els ulls del cel noctàmbul / afirmen el que neguen". ❖